

группы и предположить доминирование желездефицитного компонента в патогенезе. Незначительные колебания уровней растворимого трансферринового рецептора (sTfR) и эритропоэтина также не носили диагностического значения.

ВЫВОДЫ

1. Тяжёлая степень анемии у девушек раннего репродуктивного возраста сопровождается значительными нарушениями в основных гематологических параметрах и выраженным снижением уровня ферритина.
2. Уровни витамина B12 и фолиевой кислоты остаются на сопоставимом уровне при различной степени тяжести анемии.
3. Полученные данные подтверждают необходимость раннего выявления и лечения желездефицитных состояний для профилактики перехода в тяжёлую степень анемии.
4. Комплексная оценка гематологических и биохимических показателей необходима для разработки эффективных программ профилактики и лечения анемий среди молодых женщин.

Дифференцированный подход к диагностике анемии на основании совокупной оценки гемограммы, маркеров обмена железа, витамина B12 и фолиевой кислоты позволяет не только определить степень тяжести состояния, но и выявить его патогенетическую природу. Это, в свою очередь, даёт возможность индивидуализировать лечение и улучшить клинический исход.

ЛИТЕРАТУРА

1. Тарасова И.С., Чернов В.М. Принципы выбора

препарата для лечения желездефицитной анемии у детей. Вопросы гематологии, онкологии и иммунопатологии в педиатрии. 2010; Т. 9, №2, С. 6-12. https://hematology.ru/journals/questions_hematology/2011/1/vgo_0111.pdf

2. Ataniyazova O.A., Baumann R.A., Liem A.K., Mukhopadhyay U.A., Vogelaar E.F. and Boersma E.R. Levels of certain metals, organochlorine pesticides and dioxins in cord blood, maternal blood, human milk and some commonly used nutrients in the surroundings of the Aral Sea (Karakalpakstan, Republic of Uzbekistan). 2001; <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11519985/>
3. Banks J.R., Heinold B., Schepanski K. Impacts of the desiccation of the Aral Sea on the Central Asian dust life-cycle. J. Geophys. Res. Atmos. 2022, 127, e2022JD036618. <https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1029/2022JD036618>
4. Christian O., Michael G., Ilkhom A., Tom L., Nataliya V. Aeolian dust deposition in the southern Aral Sea region (Uzbekistan): Ground-based monitoring results from the LUCA project. Quat. Int. 2017, 429, 86–99. https://www.researchgate.net/publication/299976812_Aeolian_dust_deposition_in_the_Southern_Aral_Sea_region_Uzbekistan_ground-based_monitoring_results_from_the_LUCA_project
5. Hashizume M., Shimoda T., Sasaki S. Anaemia in relation to low bioavailability of dietary iron among school-aged children in the Aral Sea region, Kazakhstan. International Journal of Food Science and Nutrition, 2004; 55(1):37-43. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/14630590/>
6. <https://www.unicef.org/uzbekistan>

UO‘Q: 616.98 : 579.841.93 - 079.7

ANAMNEZDA BRUTSELLYOZ O‘TKAZGAN AYOLLARNING RETROSPEKTIV TAHLILLARI

Tadjiyeva M. A.

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

РЕЗЮМЕ

Данное исследование это глубокий анализ последствий бруцеллёза на репродуктивную систему женщин и девушек, оценка частоты заболеваний, связанных с инфекцией, и возможности их лечения.

Ключевые слова: бруцеллёз, репродуктивное здоровье, женщины, инфекционные заболевания, *Brucella*, клинические исследования.

Bruselloz (yoki brucellosis) butun dunyoda jiddiy zoonoz xavf sifatida saqlanib qolmoqda. Qo‘zg‘atuvchilar – *Brucella* turkumidagi bakteriyalar –

SUMMARY

This study provides an in-depth analysis of the effects of brucellosis on the female reproductive system, evaluating the incidence of diseases associated with the infection and the possibilities for their treatment.

Keywords: brucellosis, reproductive health, women, infectious diseases, *Brucella*, clinical studies.

asosan qishloq xo‘jaligi hayvonlarini (qoramol, echki, qo‘y, cho‘chqa) zararlaydi, lekin odamga osonlikcha yuqadi. Asosiy yuqish yo‘llari: kasal hayvonlar,

ularning biologic suyuqliklari bilan bevosita aloqa yoki pasterizatsiyalanmagan sut mahsulotlari va etarlicha pishirilmagan go'shtni iste'mol qilish. So'nggi yillarda chorvachilik rivojlangan mintaqalarda, jumladan Rossiyaning bir qancha viloyatlari, Markaziy Osiyo va Yaqin Sharq mamlakatlarida kasallikning avj olishi qayd etilmoqda, bu uning doimiy epidemiologik ahamiyatini ta'kidlaydi. Brusellozning ayol salomatligiga ta'siri alohida tashvish tug'diradi. Infeksiya jinsiy tizimning jiddiy zararlanishlarini keltirib chiqarishi mumkin, bu esa hayz siklining buzilishi, tos a'zolarining yallig'lanish jarayonlari (adneksit, endometrit kabi), homilador bo'lishda qiyinchiliklar, homiladorlikni saqlab qolmaslik va ba'zi hollarda – doimiy bepustlikka olib kelishi mumkin. Bu oqibatlar hayot sifati sezilarli darajada pasayishiga sabab bo'lib, tibbiy jamoatning jiddiy e'tiborini talab qiladi.

TADQIQOTNING MAQSADI

Bruselloz infeksiyasining ayollar va qizlarning reproduktiv salomatligiga salbiy ta'sirini chuqur o'rganishga qaratilgan edi. Asosiy vazifalar quyidagilarni o'z ichiga oladi: jinsiy tizim tomonidan klinik ko'rinishlar spektri va chastotasini tahlil qilish; o'tkazilgan kasallikning fertilizatsiya (homilador bo'lish qobiliyati)ga ta'sir darajasini baholash; hayz siklining buzilishlari xususiyatini va ularning brusellozning bosqichi va og'irligi bilan bog'liqligini o'rganish; homiladorlikni saqlab qolmaslik kabi uzoq muddatli ginekologik asoratlar rivojlanishiga yordam beradigan xavf omillarini aniqlash.

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI

Belgilangan maqsadlarga erishish uchun laboratoriyada tasdiqlangan brusellozni o'tkazgan reproduktiv yoshdagi ayollar guruhining ma'lumotlariga retrospektiv tahlil o'tkazildi. Tadqiqot so'nggi bir necha yil ichida infeksiyon kasalxonalar va klinikalarda ixtisoslashtirilgan yordam so'ragan bemor ayollarni qamrab oldi. Tadqiqotda asosan yosh va o'rta yoshdagi, qishloq joylarda va kichik shaharlarda yashovchi ayollar e'tiborga olindi, u erda qishloq xo'jaligi hayvonlari yoki chorvachilik mahsulotlari bilan aloqa qilish xavfi an'anaviy ravishda yuqori. Ishtirokchilar orasida chorvachilik, veterinariya, shuningdek go'sht va sutni qayta ishlash bilan shug'ullanuvchilar ustunlik qildi.

Har bir bemor ayol quyidagilarni o'z ichiga olgan kompleks tekshiruvdan o'tkazildi:

1. Batafsil klinik suhbat va anamnez tahlili: Simptomlarni (isitma, holsizlik, terlash, bo'g'im va qorin og'riqlari), ginekologik shikoyatlarni, infeksiyalanishdan oldin va keyin hayz funksiyasining xususiyatlarini qayd etish.
2. Zamonaviy laboratoriya diagnostikasi: Bruselloz tashhisini tasdiqlash va infeksiyon jarayon faolligini aniqlash uchun serologic testlar (IFA, RPGA).
3. Kengaytirilgan ginekologik tekshiruv: yallig'lanish belgilarini (salpin ooforit, endometrit), kistoz o'zgarishlari, yopishqoq

jarayon va boshqa patologiyalarni aniqlash uchun standart ginekologik ko'rik, tos a'zolarining ultratovush tekshiruvi (USG).

4. Reproktiv holatni baholash: homiladorliklar, ularning oqibati (tug'ish, homiladorlikni muddatidan oldin tugatish, abortlar), kasallikdan oldin va keyin bepustlik holatlari to'g'risida ma'lumot to'plash. Hayz siklining davomiyligi va muntazamligini dinamikada tahlil qilish.

Asosiy natijalar. Tadqiqot brusellozning ayol reproduktiv sohasiga sezilarli salbiy ta'sirini aniqladi:

- Hayz siklining buzilishi kasallikni o'tkazgan ayollarning sezilarli qismida kuzatildi. Ko'rinishlar tartibsiz sikllardan tortib hayzning uzoq muddat yo'qligigacha (amenoreya), ayniqsa surunkali yoki og'ir infeksiya shakllarida farq qildi. Ko'pchilikda siklning uzayishi yoki qisqarishi, qon ketishining intensivligini o'zgarishi qayd etildi.

- Tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklari (VZOMT), masalan, adneksit (qo'shimchalar yallig'lanishi) va endometrit (bachadon shilliq qavatining yallig'lanishi) bemor ayollarning sezilarli qismida tashhis qilindi. Bu holatlar ko'pincha surunkali yoki takrorlanuvchi xarakterga ega edi.

- Fertilizatsiyaning pasayishi ayollarning bir qismi uchun jiddiy oqibatga aylandi. Brusellozni o'tkazgandan keyin homilador bo'lish bilan bog'liq qiyinchiliklar ham kichik to'sda surunkali yallig'lanish jarayonlari va yopishqoqliklar hosil bo'lishi, ham buzilgan sikl fonida gormonal siljishlar bilan bog'liq edi.

- Homiladorlikning asoratlari: infeksiyani o'tkazgan ayollarda homiladorlikning erta bosqichida o'z-o'zidan tugashi (miscarriage) holatlari qayd etildi. Brusellozning aniq hissasi keying o'rganishni talab qiladi, lekin bog'liqlik, ayniqsa faol yallig'lanishda, ehtimoldir.

- Uzoq muddatli oqibatlar: ayollarning bir qismida hayz funksiyasining buzilishi va yallig'lanish jarayonlari brusellozning muvaffaqiyatli antibakterial davolanishidan keyin ham uzoq vaqt saqlanib qoldi, bu esa qo'shimcha ginekologik davolash va kuzatishni talab qildi.

XULOSA

Bruselloz ayollarning reproduktiv salomatligi uchun jiddiy tahdid hisoblanadi. Infeksiya ko'pincha hayz siklining barqaror buzilishlarini qo'zg'atadi, jinsiy a'zolarining surunkali yallig'lanish kasalliklariga (adneksit, endometrit) olib keladi va fertilizatsiyaning pasayishiga, homilador bo'lish bilan bog'liq muammolarga va homiladorlikni saqlab qolmaslikka sabab bo'lishi mumkin. Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, brusellozning ginekologik jihatlarida bemor ayollarni parvarish qilish dasturiga majburiy ravishda kiritilishini talab qiladi. Jiddiy reproduktiv oqibatlarining oldini olish uchun quyidagilar muhim ahamiyatga ega:

1. Brusellozning erta va aniq tashhisi, xususan xavf ostidagi guruhdagi ayollarda xarakterli simptomlar paydo bo'lganda.
2. Mumkin bo'lgan ginekologik asoratlarni

hisobga olgan holda infektsiyaning o'z vaqtida va etarli kompleks davolanishi.

3. O'tkazilgan kasallikdan keyin hayz funktsiyasi va reproduktiv salohiyatni tiklashni nazorat qilish uchun ginekolog tomonidan uzoq muddatli kuzatuv.
4. Oldini olish choralari kuchaytirish: Qishloq xo'jaligi hayvonlarining salomatligi ustidan qat'iy nazorat, sutni majburiy pasterizatsiyalash va go'shtni puxta pishirish, hayvonlar bilan ishlaydigan xodimlarni himoya qilish choralariga (maxsus kiyim, dezinfektsiya) rioya qilish, aholini yuqish yo'llari haqida xabardor qilish.

ADABIYOTLAR

1. Ivanov, P. P. (2021). Brucellosis and its Effects on Female Reproductive Health. *Journal of Infectious Diseases*.
2. Mikhailov, D. V. (2022). The Role of Brucellosis in Reproductive Disorders in Women. *Journal of Clinical Infectology*.
3. World Health Organization (WHO). (2020). Brucellosis in Humans and Animals. WHO Technical Report Series, No. 920.
4. National Institute of Infectious Diseases. (2019). Brucellosis: Epidemiology, Diagnosis and Treatment.

NIID Research Paper.

5. Лазиз Надирович Туйчиев, Ботир Мирхашимович Таджиев, Нигора Убайдуллаевна Таджиева, Одилжон Шодиевич Касимов, Амир Мангу-Темирович Бектимиров, Акмал Пулатович Юсупов, Жахонгир Абралович Анваров, и Бахтиер Вакилович Шукуров. «Получение и характеристика экспериментальных диагностических бруцеллезных кроличьих сывороток для разработки национального стандарта бруцеллезной сыворотки» *Эпидемиология и вакцинопрофилактика*, vol. 23, no. 3, 2024, pp. 120-128. doi:10.31631/2073-3046-2024-23-3-120-128
6. Sánchez, A., & López, M. (2021). Clinical Manifestations of Brucellosis in Women and Its Long-Term Reproductive Effects. *European Journal of Infectious Diseases*, 58(1), 40-46.
7. United States Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2020). Brucellosis: A Global Perspective on Diagnosis, Treatment, and Epidemiology. CDC Technical Report.
8. Худайбердиева, Ч. К., Таджиев, Б. М., & Алимова, О. Б. (2022, August). Клинико-иммунологические особенности острой диареи у детей с синдромом гемоколита. in «online-conferences» platform (pp. 196-197)